رساله

اعظم الاجر

فی صلوة الفجر

من تصنیفات حامی دین متین محمد شرع مبین الملک صدر
ورثة الانبیا وارث سند قضا جناب مولوی حاجی
محمد صبغة الله قاضی الملک مرحوم و مغفور

در معمورهٔ مدراس مطبع مظهر العجائب
از اهتمام خاکسار
زین الدین احمد مالک
تحفه در سنه ۱۳۰۳
بقالب طبع
درآمد

سُبحانَ مَن جَعَلَ قُرآنَ الفَجرِ مَشهُوداً وَاَعَدَّ لِمَن حافَظَ عَلَی الصَّلوٰةِ
جَنَّةً وَخُلُوداً وَالصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلیٰ مَن بُعِثَ بِالتَّهَجُّدِ مَقاماً
مَحمُوداً وَعَلیٰ آلِهِ وَاَصحابِهِ الَّذِینَ بَذَلُوا فِی اِقامَتِهِ عُهُودَ الَّذِینَ عُهُودا
امّا بعد این رساله‌ایست در فضائل نماز صبح جمع کرده از کتب معتبره
و نیز مشتهره تحفه ساختم جهت حضرت پادشاه جهان نوال مشتمل عز و اقبال
روشن دولت دنیا و دین عمده امراء سلطان مختار ملک و ملت اعظم حشمت
منبع جود و کرم مطلع علم و حکم لازال کاسمه منقبة علی اعدائه مکان
وَقَعَت فِی حَیِّزِ القَبُولِ فَهُوَ غایَةُ المَأمُولِ فصل بدانکه نماز بعد
شهادت افضل‌ترین عبادتهاست و چون در نماز صبح مشقتی بسیار بود
کیش برادشتر گشت حق تعالی در کتاب مجید میفرماید وَاَقِمِ الصَّلوٰةَ طَرَفَیِ
وَزُلَفاً مِنَ اللَّیلِ اِنَّ الحَسَناتِ یُذهِبنَ السَّیِّئاتِ یعنی و برپای
نماز را در دو طرف روز و در ساعتها از شب بدرستیکه نیکوئیها یعنی نماز پنجگانه
محو کنند بدیها را مراد از دو طرف نهار نماز بامداد و ظهر و عصر است و مراد از
اللیل مغرب و عشا و سبب نزول این آیه کریمه آنکه زنی نزد ابی الیسر بن عمرو رض
برای خریدی خرما در آمد ابو الیسر گفت بدرستیکه در خانه خرمای بهتر است
زن چون در خانه آمد اینک او کرد او را ابو الیسر بوسه داد زن گفت که اتق الله پس
کرده نزد ابی بکر صدیق رضی الله عنه آمد و این ماجرای پیش وی ظاهر نمود

فرمودند به نفس تو ستر کن و توبه کن پس نزد عمر رضی الله عنه درآمد او شان نیز همچون
فرمودند پس نزدیک حضرت سرور عالم صلی الله علیه وسلم درآمد و قصه خود ذکر کرد حضرت
سکوت دراز فرمودند حتی که وحی کرده شد أَقِمِ الصَّلٰوةَ الآیه حضرت فرمودند کجا است
ابی الیسر چون آمد هم حضرت این آیت بر وی بخواند پس اصحاب آن سرور گفتند یا رسول الله
آیا این حکم خاص وی است یا به همه آدمیان راست حضرت فرمودند بلکه به همه آدمیان است
روایت کرده اند این را ترمذی و نسائی و بزار و طبرانی و طبری و اصل حدیث با ختصار
در صحیحین هم وارد شده است و نیز وی سبحانه میفرماید أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ
الشَّمْسِ إِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا
یعنی بپای دار نماز را بعد از زوال تا تاریکی شب و بپای دار نماز بامداد را بدستوریکه
نماز بامداد هست دیده ور روشن شده یعنی می بینند او را ملائکه لیل و نهار و عنقریب بیان
این ظاهر گردد

فصل

در بیان احادیثیکه در فضیلت نماز بامداد وارد اند روایت
کرده اند بخاری و مسلم در صحیح خود از ابی موسی اشعری رضی الله عنه گفت که فرمود رسول
خدا صلی الله علیه وآله وسلم مَنْ صَلَّى الْبَرْدَيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ کسیکه بگذارد نماز
بردین داخل میشود در جنت مراد از بردین نماز صبح و عصر است و بعضی صبح و عشا گفته اند
روایت کرده اند بخاری و مسلم از ابی هریره رضی الله عنه که فرمود رسول خدا صلی الله علیه
وسلم أَثْقَلُ الصَّلٰوةِ عَلَى الْمُنَافِقِيْنَ صَلٰوةُ الْعِشَاءِ وَصَلٰوةُ الْفَجْرِ وَلَوْ يَعْلَمُوْنَ
مَا فِيْهِمَا لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا گران ترین نماز ها بر منافقین نماز عشا و نماز بامداد است
و اگر بدانند ثوابیکه درین دو نماز است هر آئینه می آیند برای این دو نماز اگرچه بطریق حبو
یعنی اگر طاقت بر پای رفتن نداشته باشند بر هر دو دست و سینه می آیند روایت کرده اند امام
احمد و مسلم و ابو داود و نسائی و ابن حبان از ابی زهیر عمارة بن رویبه رضی الله عنه فرمود
رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم لَنْ يَلِجَ النَّارَ أَحَدٌ صَلّٰى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ

غروبها هر آئینه داخل دوزخ نخواهد شد کسیکه نماز گذارده است پیش از طلوع آفتاب
و پیش از غروب آن یعنی نماز صبح و عصر روایت کرده اند بخاری و مسلم و نسائی و ابن خزیمه
در صحیح خود از ابی هریره رضی الله عنه که فرمود رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم
يَتَعَاقَبُونَ فِيكُمْ مَلٰئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلَائِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُونَ فِي
صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَصَلٰوةِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِينَ بَاتُوا فِيكُمْ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِي فَيَقُولُونَ تَرَكْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَأَتَيْنَاهُمْ
وَهُمْ يُصَلُّونَ در پی یکدیگر فرود می آیند میان شما فرشتگان در شب و فرشتگان در روز و
جمع میشوند هر دو گروه ملائکه در نماز صبح و عصر پس بر بالا می روند کسانیکه شب کرده بودند
میان شما پس سوال میکند از ایشان پروردگار ایشان حالانکه وی تعالی داناتر است از
احوال بندگان خود که چگونه گذاشتید بندگان مرا پس فرشتگان می گویند گذاشتیم ایشان را
در حالتیکه ایشان نماز می کنند و آمدیم ایشان را در حالتیکه ایشان نماز کنند و جهت
شهود ملائکه حق تعالی نماز صبح را به كَانَ مَشْهُودًا مفضل ساخت و مروی است
از ابی هریره رضی الله عنه گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در تفسیر إِنَّ
قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا حاضر میشوند در آن وقت فرشتگان شب و فرشتگان
روز روایت کرده اند بخاری و مسلم از جریر بن عبد الله رضی الله عنهما گفت كُنَّا
عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَظَرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةً فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ
رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هٰذَا الْقَمَرَ لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ فَإِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا
تُغْلَبُوا عَلَى صَلٰوةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا ثُمَّ قَرَأَ فَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ بودیم نزد رسول خدا صلی الله
علیه وآله وسلم پس حضرت شبی بسوی مهتاب نظر کرده فرمود بدرستیکه شما عنقریب خواهید دید
پروردگار خود را چنانکه می بینید این مهتاب را که فراهم آورده نشوید در رویت آن پس اگر طاقت

می دارید شما که زبردست کرده نشوید بر نماز یکه پیش از برآمدن آفتاب است و پیش از
فرو رفتن او است پس بکنید یعنی خواب و اشغال دیگر را بر نماز مذکور اختیار نکنید پس
سرور عالم با جبرائیل این آیه بخواند فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الآیه یعنی پس نماز گذار بامر پروردگار
تو پیش از برآمدن آفتاب و پیش از فرو شدن وی روایت کرده اند مسلم از جندب
بن عبد الله رضی الله عنه فرمود رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ
فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ فَلَا يَطْلُبَنَّكُمُ اللهُ مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبْهُ
مِنْ ذِمَّتِهِ بِشَيْءٍ يُدْرِكْهُ ثُمَّ يَكُبَّهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ کسیکه نماز صبح بگذارد پس آنکس
در عهد و امان خدا تعالی است پس باید که نطلبد و نپرسد الله تعالی شما را بچیزی از
ذمه خود یعنی نرنجانید گذارنده نماز صبح را زیرا که بدرستیکه شان اینست که هر که طلب کند
او را خدا تعالی بچیزی از عهد خود درمی یابد آنکس را پس می اندازد او را بر روی وی در آتش
دوزخ برین یک طریق که مسلم تخریج نموده است اکتفا کردم اما این حدیث را طرق بسیارست
و الفاظ آن مختلف اند روایت کرده است سعد بن طارق نزد طبرانی و سمره نزد ابن ماجه و
ابو بکر صدیق نزد ابن عساکر و انس بن مالک نزد ابی یعلی و ابن عمر نزد احمد و بزار و طبرانی
و ابو هریره نزد ترمذی روایت کرده اند امام احمد و ابن حبان در صحیح خود و حاکم در مستدرک
از فضاله لیثی رضی الله عنه که فرمود رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم اِنْ شُغِلْتَ فَلَا
تُشْغَلْ عَنْ صَلٰوةِ الْعَصْرَيْنِ الْفَجْرِ وَالْعَصْرِ اگر باز داشته شوی پس باز مشو از نماز
دو عصر یکی صبح دیگری عصر

فصل در فضیلت نماز صبح با جماعت

روایت کرده اند
امام مالک و مسلم و ابو داود و ترمذی و ابن خزیمه از عثمان بن عفان رضی الله عنه که فرمود
رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ
وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ کسیکه بگذارد نماز عشا در جماعت
پس چنانستی که گویا نماز گذارد نیم شب و کسیکه گذارد نماز صبح در جماعت پس گویا نماز گذارد تمام

شب روایت کرده است ترمذی از انس بن مالک رضی الله عنه که فرمود رسول خدا صلی الله
علیه وآله وسلم مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ
ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ کسیکه صلوة بامداد در جماعت بگزارد پستر نشسته ذکر خدا تعالی
تا که آفتاب طلوع کند پستر دوگانه نماز بگذارد مر او را مثل ثواب یک حج و عمره باشد و اندر اجر
هر دو هیچ کم نباشد حضرت سرور عالم صلی الله علیه وآله وسلم جهت تاکید سه بار
تامه تامه تامه فرمودند روایت کرده اند ابن ماجه وطبرانی در معجم کبیر بسند صحیح از
ابی بکر صدیق رضی الله عنه که فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم مَنْ صَلَّى
الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ فَمَنْ أَخْفَرَ ذِمَّةَ اللهِ كَبَّهُ اللهُ فِي النَّارِ
لِوَجْهِهِ کسیکه نماز صبح بجماعت بگذارد پس آنکس در عهد حق تعالی می باشد پس
هر کسیکه بشکند ذمه حق تعالی را بر روی می افکند او را خدا تعالی در آتش دوزخ
روایت کرده اند خطیب و ابن عساکر و ابن نجار از انس رضی الله عنه فرمود رسول
خدا صلی الله علیه وسلم مَنْ صَلَّى أَرْبَعِينَ يَوْمًا صَلٰوةَ الْفَجْرِ وَعِشَاءِ الْآخِرَةِ
فِي جَمَاعَةٍ أَعْطَاهُ اللهُ بَرَاءَتَيْنِ بَرَاءَةً مِنَ النَّارِ وَبَرَاءَةً مِنَ النِّفَاقِ کسیکه
نماز گذارد چهل روز نماز صبح وعشا در جماعت می بخشد او را حق تعالی دو براءة
یکی از آتش دوزخ و دیگر از نفاق روایت کرده اند طبرانی در معجم کبیر و اوسط و ابو نعیم
در کتاب معرفة از ابی عبیدة بن الجراح رضی الله عنه فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم
مَا مِنَ الصَّلَوَاتِ صَلٰوةٌ أَفْضَلُ مِنْ صَلٰوةِ الْفَجْرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي الْجَمَاعَةِ
وَمَا أَحْسِبُ مَنْ شَهِدَهَا مِنْكُمْ إِلَّا مَغْفُورًا لَهُ نیست نمازی از نمازها افضل
از نماز بامداد روز جمعه که ادا کند در جماعت و گمان نمیبرم با کسیکه حاضر شد نماز صبح
گذشت مگر اینکه آمرزش کرده شده است مر او را فصل در بیان کسیکه

نماز صبح ترک کند روایت کرده اند بخاری و مسلم از سمرة بن جندب رضی الله عنه
در حدیث طویل که آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم بخواب دیده بودند فرمود أَمَّا الَّذِي
يُثْلَغُ رَأْسُهُ بِالْحَجَرِ فَإِنَّهُ يَأْخُذُ الْقُرْآنَ فَيَرْفُضُهُ وَيَنَامُ عَنِ الصَّلَاةِ
الْمَكْتُوبَةِ اما کسیکه سرش شکسته می شود بسنگ پس بدرستیکه آن کسیکه
قرآن را حفظ می کرد پس ترک می کرد آنرا و بود که می خفت از نماز فرض
روایت کرده اند بخاری و مسلم از عبد الله بن مسعود رضی الله عنه فرمود ذکر
کرده شد نزد آن حضرت صلی الله علیه وآله وسلم مردی پس گفته شد
مستمر ماند آن مرد خواب کننده تا آنکه صبح کرد و برای نماز هشیار نشد
پس حضرت صلی الله علیه وآله وسلم فرمود بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ
شاشه کرد شیطان در گوش آن مرد روایت کرده اند بخاری و مسلم
از ابی هریره رضی الله عنه که فرمود رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم
يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ
عُقَدٍ يَضْرِبُ كُلَّ عُقْدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ فَإِنِ
اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ
عُقْدَةٌ فَإِنْ صَلَّى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا
أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ می بندد شیطان بر قفای
سر یکی از شما وقتیکه خواب می کند سه گره می زند بر هر گره و در دل نایم
می اندازد که بر تو شب دراز است پس خواب کن پس اگر آنکس بیدار شود و
ذکر حق تعالی کند یک گره می کشاید پس اگر وضو کند گره دیگر می کشاید
پس اگر نماز گذارد گره دیگر می کشاید پس صبح می کند شادمان و پاک
نفس و اگر نه صبح میکند پلید نفس کاهل روایت کرده اند بزار و طبرانی و ابن

خزیمه در صحیح خود از ابن عمر رضی الله عنهما فرمود که کنا اذا افقدنا الرجل فی الفجر والعشاء اسانا به الظن بودیم ما چون مردی را در نماز صبح وعشا نیافتیم گمان بد در حق وی بردیم نسبت بسوی نفاق کردیم او را و روایت کرده اند ابن ابی الدنیا طبرانی باسناد حسن از معاذ بن جبل رضی الله عنه گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه وقت بازگشتن از نماز صبح این دعا ده بار بخواند حق تعالی وی را هفت چیز عطا کند می نویسد برای او ده حسنه و محو کند از وی ده گناه و بلند سازد او را ده درجه و می باشند او را مثل ثواب ده بنده که آزاد کند آنرا و می باشند او را حفظ از شیطان وپناهی از مکروهات و نمی رسد او را دران روز عقوبت گناه مگر اینکه معاذ الله آن شخص شرک بیاورد وآن دعا اینست

لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر

اختتام این مرام برین حدیث نمودیم والله الهادی الی الصواب

تمت

۵۳۹۳

کتبه سید عبد الغفار عفی عنه

اعظم الاجر في صلوة الفجر

DATE	NO.	DATE	NO.